

A teljes nemzeti cikkrepertórium megvalósíthatóságának lehetőségei

Berke Barnabásné

Úgy gondolom, Önök elé kell tárnom azokat az előzményeket, amelyek ahhoz a döntéshez vezetnek, amelyről *Monok István* főigazgató úr nevében tájékoztató levelet írtam a Katalist-re. Az MNB kiadványokat érintő kérdések között többek között szerepelt, hogy a *Magyar Nemzeti Bibliográfia. Időszaki Kiadványok Repertórium*a c. kiadványunk megjelentetése a 2002-es tárgyévvel lezárul. Természetesen többen érdeklődtek afelől, hogy a kiad-

vány megjelentetése zárul-e le 2002-vel, vagy az adatbázis építése is. Én még mindig hiszek abban, hogy csak a kiadványé, de feltehetően a repertórium építése a jelenlegi módon és a jelenlegi szervezeti keretekben nem folytatódhat, meg kell újulnia, meg kell teremtenie újjászületésének feltételeit, igazolnia kell változó körülmények közötti fennmaradásának hasznosságát és fontosságát. Hogyan és miképpen?

Erre a kérdésre a fenntartónak, az OSZK vezetésének és a szakmának együtt kell keresnie a választ, és megtalálnia a megoldást. Én csak arra vállalkozom, hogy mondandóm végén felvázolok egy lehetséges utat – ami feltehetően nem mond semmi újat –, de talán segítséget jelent. Kérem a szakmát, hogy az útkeresésben fogjunk össze, egyesítsük erőnket a könyvtárhasználók érdekében.

Előzmények

Az Országos Széchényi Könyvtár vezetése 2002 októberében és novemberében tárgyalásokat folytatott arról, hogy miként lehetne az OSZK-n belül észszerűsíteni a cikkfeldolgozást, hogyan lehetne egyetlen adatbázisba integrálni a meglévő cikkadatbázisokat: az IKER-t – azaz az MNB Időszaki Kiadványok Repertóriumát –, a Hungarika Információ Adatbázist és a MANCI-t.

A kérdés megválaszolásához szükség volt mindhárom adatbázis alapos vizsgálatára, gyűjtőkörük tisztázására, az egységesítési lehetőségek körüljárására és a rendelkezésre álló kapacitások elemzésére.

Végző soron belső munkaanyagként 2003 januárjára elkészült egy megvalósíthatósági tanulmány, *Javaslat az egységes folyóiratcikk-feldolgozásra az OSZK-ban* címmel, Gál Julianna, Rácz Ágnes és Wolf Magda, a három cikkfeldolgozó műhely vezetőinek munkájaként. A 40 oldalas tanulmány kiterít az OSZK-ban folyó cikkfeldolgozás jelenlegi helyzetére, ismerteti az IKER-t, a Hungarika Információ Adatbázist, a MANCI-t, valamint a könyvtörténeti adatbázist. Vizsgálja az átfedéseket, a tárgyi feltárásban meglévő különbségeket. Leírja az egységes feldolgozás és a közös adatbázis-építés előnyeit. Pontosított gyűjtőkört vázol fel a három adatbázis számára, foglalkozik a technológiai kérdésekkel, és javaslatot tesz az AMICUS-ban való feldolgozásra, valamint az adatbázisból elkészíthető, elvárt kiad-

ványokra, outputokra, szolgáltatásokra, végül tárgyalja a megvalósítás feltételeit.

Mellékleteiben összefoglalja, hogy

- ☞ milyen, webes felületen elérhető kurrens társadalomtudományi szakbibliográfiai adatbázisokról vannak ismeretei,
- ☞ jegyzéket közöl az irodalom- és történettudomány területéről feldolgozandó folyóiratokról,
- ☞ jegyzéket közöl a Hungarika Információ 2002-2003-ra érvényes forrásairól és
- ☞ részletesen leírja a MANCI adatbázis gyűjtőkörét, időhatárait, méretét, hozzáférhetőségét, a MANCI alapján készülő kiadványokat és további feldolgozási kérdéseket.

Sem módom, sem felhatalmazásom nincs arra, hogy ezt a dokumentumot bővebben ismertessem, de néhány részletét ki szeretném emelni, annál is inkább, mert vizsgálati módszerét alkalmasnak és követendőnek tartom arra, hogy választ keressünk a teljes nemzeti cikkrepertórium megvalósíthatóságának újragondolásakor. Remélem azt is, hogy a teljes tanulmány publikálására minél előbb sor kerül.

Melyek a fő kérdések?

Néhány, az elemzésben szereplő alapvető kérdést szeretnék kiemelni, s egyúttal elnézést kérek a szerzőktől, hogy nem jelzem az egyes mondatoknál a szó szerinti idézés tényét. A téma szempontjából a következő kérdésekre térek ki:

- ☞ Hány szervezeti egységben folyik az OSZK-ban cikkfeldolgozás?
- ☞ Mi az OSZK feladatköre a repertorizálás terén?
- ☞ Mire terjedjen ki a gyűjtőkör?
- ☞ Mit ír elő törvény, jogszabály?

- ☒ Kielégíti-e a felhasználói igényeket a jelenlegi IKER?
- ☒ Szükség van-e országos sajtórepertóriumra és kiknek van rá szükségük?
- ☒ Kik a lehetséges szereplői egy nemzeti cikkrepertóriumnak?

Hány szervezeti egységben folyik az OSZK-ban cikkfeldolgozás?

Három szervezeti egység dolgoz fel cikkeket:

- ☒ az MNB Sajtórepertórium Szerkesztősége,
- ☒ a Hungarika Dokumentációs Osztály és
- ☒ a Könyvtártudományi Szakkönyvtár.

Van-e átfedés gyűjtőkörükben?

A repertórium és a hungarika információ adatbázis között sosem volt átfedés, hiszen az egyik csak hazai kiadványokban megjelenő cikkeket, a másik kizárólag külföldi kiadványok cikkeit dolgozza fel.

A repertórium és a MANCI között volt ugyan átfedés a könyvtártudományi és a könyvtörténeti cikkek vonatkozásában, de ezeket a műhelyek belső egyeztetéssel és munkaszervezéssel 1998-tól megszüntették.

A MANCI és a hungarika információ között még jelenleg is van átfedés, mert a MANCI – gyűjtőköre miatt – nem mondhat le a hungarikumok feldolgozásáról. A MANCI a hazai és a külföldi irodalmat egyaránt feltárja, a hazait szakterületéből adódóan teljes körűen, a külföldit erősen válogatva.

Mi az OSZK feladatköre a repertorizálás terén?

Úgy gondolom, hogy az MNB több mint fél évszázadot megélt cikkrepertóriuma – jobban mondva a háttérben álló adatbázis – nem szüntethető meg egyik napról a másikra. Komoly hagyományai van-

nak, hiszen 57 évfolyamon keresztül szolgálta a könyvtári tájékoztatást. Az OSZK egy, a NKÖM és a Könyvtári Kuratórium által jóváhagyott dokumentumban, amely az OSZK stratégiai céljait és cselekvési tervét fogalmazta meg a 2002-től 2004-ig terjedő évekre, azt írta le, hogy:

„Az IKB és az IKER adatbázisoknak az integrált könyvtári rendszerbe való konvertálása után lehetőség nyílik az időszaki kiadványok válogatott cikkeinek on-line adatbázisban való továbbépitésére, együttműködve más könyvtárakkal, melyek az egyes szakterületek feldolgozásáért felelnek. Az együttműködés feltétele a megfelelő hálózati összeköttetés és az AMICUS kliensek megléte.

Jelenlegi állapot: *Sem az IKER, sem az IKB nincs még betöltve az Amicusba [megjegyzem, az IKB betöltésére néhány napon belül sor kerül¹]. Az időszaki kiadványok cikkeinek feldolgozása osztottan működik több könyvtárban különböző gépesítettségi szinten és különböző adatbázisokban, különböző adatbázis-kezelőkkel.”*

A megvalósítás eszköze: *„Egyetlen központi adatbázis, melyet több telephelyről építenek azonos szoftver használatával, azonos elvek alapján.”²* Elméleti vezérfonalként a stratégiai terv *Vajda Erik* 1994-es tanulmányát közölte, amely a megvalósítás tényleges módját illetően kiegészítésre szorul.

A stratégiai tervben megfogalmazottak megvalósításának záloga természetesen a szükséges feltételek megléte, megteremtése, ami részben személyi és dologi költségek biztosítását, részben beruházásokat, azaz mindenképpen anyagi források mozgósítását jelenti. A feladat ellátásához azonban pénzeszközök nem állnak az OSZK rendelkezésére. Az IKER-ben a feldolgozást mindössze 6 munkatárs végzi. Sem a MANCI, sem a Hungarika Információ Adatbázis építéséhez nem elegendők a személyi és az anyagi források, főként, ha figyelembe vesszük, hogy újrafogalmazott, jelentős fejlesztéseket igénylő feladataikat teljes körűen kívánják ellátni. Az OSZK vezetése úgy látja helyesnek, ha a meglévő

erőket, azaz az IKER munkatársi gárdáját e két utóbbi területre csoportosítja át.

Mi lehet – lesz – az OSZK újrafogalmazott feladata?

Felmerült egy olyan elgondolás, miszerint az OSZK-nak kizárólag a saját szakkönyvtári gyűjtőkörébe tartozó folyóiratcikkeket kellene feldolgoznia. Az OSZK gyűjti a magyar irodalom, a magyar nyelv-tudomány és a magyar történettudomány műveléséhez szükséges hazai és külföldi irodalmat, gyűjti a könyvtörténeti (könyv-, írás-, nyomdászat-, könyvkötés-, könyvkiadás-, könyvkereskedelem- és sajtótörténeti) szakirodalmat. A három, már említett adatbázis közül az IKER új gyűjtőköre ennek megfelelően vállalná a hazai sajtóban megjelenő irodalom- és történettudományi cikkek feltárását. A figyelt periodikumokból a tárgykörbe tartozó cikkeket teljes körűen dolgozná fel. Az induló adatbázis 74 szakfolyóiratból és 166 vegyes tartalmú időszak kiadványból állna, azaz összesen 240 címből. A kétségtelen személyzeti és anyagi források hiánya miatt azonban, az OSZK vezetősége szerint, ez a merítés is túlságosan soknak tűnik ahhoz, hogy maradéktalanul és lehetőség szerint naprakészen vállalni lehessen a feldolgozást.

Az OSZK vezetősége úgy véli, hogy a repertórium eddigi, válogató gyűjtőköre zavaró, nem szolgálja kellőképpen a tudományos kutatást, kijelenti egyúttal, hogy a szakterületi cikkbibliográfiák elkészítése az akadémiai intézmények feladata. Ezek a bibliográfiák integrálhatók az OSZK által vállalt és gondozott cikkadatbázisba.

A legfontosabb szakterületek, amelyeket az OSZK-nak vállalnia kell: a könyvtörténet – tágan értelmezve: az írás-, könyv-, nyomdászat-, sajtó- és könyvtártörténet, könyvművészet, kötés- és illusztráció-történet, a könyvkiadás és könyvkereskedelem története és az olvasástörténet –, mindez a Kárpát-medencére, voltaképpen a mindenkori Magyar-

országra kiterjedően. Ez azért kiemelt terület, mert a nemzeti könyvtár legalapvetőbb feladatából, a nemzeti kiadványtermés megőrzéséből, könyvmúzeum voltából következik, és nincs másik magyarországi könyvtár, amely a nemzetinél teljesebben feltárhatja az idevágó irodalmat.

A bőségesen értelmezett szakterület irodalmát teljességre törekvően kell feldolgozni, vagyis az nem köthető rögzített folyóirat-jegyzékhez, hanem a szórvány-anyagot is be kell gyűjteni.

A magyar könyvtári szakirodalom teljességre törekvő feltárása, valamint a szakterületi hungarikumok számbavétele ugyancsak az OSZK feladata, mert egyedüli magyarországi szakkönyvtára az OSZK-ban működik.

A MANCI adatbázis teljességre törekedve tartalmazza a magyar könyvtári vonatkozású cikirodalmat és megkezdte a könyvtári cikirodalom retrospektív feldolgozását, aminek keretében minden magyar könyvtári időszaki kiadványt indulásától kezdve repertorizál. Ezt a célkitűzést nem becsülhetjük le, hiszen mindannyiunk számára rendkívüli jelentőséggel bír. (Zárójelben mondom, más kérdés, hogy mit veszít, vagy mihez nem jut hozzá a nem könyvtáros felhasználó.) A külföldi szakirodalomból a MANCI válogatva dolgozza fel a könyvtár- és tájékoztatástudomány, könyv- és könyvtártörténet anyagát, beleértve a legfontosabb hungarikum cikkeket.

A Hungarika Információ Adatbázis feladata a külföldi irodalom alapján a hungarológia alaptémáinak feldolgozása az irodalom, történelem, nyelv és néprajz területén, a művelődéstörténet: iskola, egyház, könyvkiadás, valamint a kisebbségi helyzet, politikai, gazdasági és szociológiai vonatkozásaival együtt.

☞ Az OSZK-vezetőség álláspontja

Az OSZK vezetősége tehát nem vetette el vagy kérdőjelezte meg eleve a teljes körű repertórium gondolatát, illetve annak szükségességét, de megvalósí-

tását nem tekinti az OSZK feladatának, abból csak az előbbieken ismertetett szakterületek feldolgozását érzi sajátjának. *Monok István* főigazgató úr úgy véli, hogy az akadémiai intézetek párhuzamosan építik internetes szakkönyvtárjukat, minek következtében rendkívül sok a párhuzamos feldolgozás.

Aggályaink ellenére, ő meg van győződve arról, hogy a nemzeti cikkbibliográfia, tekintetbe véve a szakkönyvtárakban, a megyei könyvtárakban és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban folyó feldolgozásokat is, előbb-utóbb működni fog. Afelől sincsenek kétségei, hogy a fenntartó jóvá fogja hagyni a tervezett lépést, azaz a Repertoriumnak az OSZK-n belüli befagyasztását.

☞ Az OSZK Nemzeti Bibliográfiai Központja vezetőjének aggályai

A vezetői értekezleten, amely a kérdést tárgyalta, a Nemzeti Bibliográfiai Központ vezetőjeként aggodalmamat fejeztem ki, miszerint semmi garanciát nem látok arra, hogy akadémiai vagy tudományos kutatóintézetek, ezek között is a nyelvtudomány, a történettudomány és az irodalomtudomány terén komoly lépéseket tettek volna saját szakterületük cikkbibliográfiáinak kezdeményeire, ezeknek nyomuk sincs a weben.

Arra sem látok garanciát, hogy kutatóintézeti munkatársak vagy könyvtárosok egységes, szabványos feldolgozással törekednének cikkadatbázisok építésére, amelyeket mondjuk, az OSZK és más szakkönyvtárak országos adatbázissá tudnának kiegészíteni. Fő aggályom, hogy a kutatóintézetekben nem állnak rendelkezésre a forrásdokumentumok, főként a vegyes tartalmú időszakos kiadványok tekintetében, hiszen a köteles példányok révén ezek az OSZK-ban vannak meg a legteljesebb mértékben.

Ugyanakkor be kellett látnom, hogy a fokozatos és könyörtelen létszámleépítés következtében a 6 fős munkatársi gárda nem tudja elvégezni az IKER

naprakész építését – hagyományos gyűjtőköre szerint évenként 11-12 ezer cikk igényes feldolgozását –, azaz évek óta komoly lemaradásokkal küzd. Bevallom, magam is a mellé tettem le a voksot, hogy ne vállalkozzunk olyasmire, ami eleve kudarcra van ítélve. Felmerül azonban a kérdés, hogy milyen tájékoztatási eszközök fogják betölteni azt a funkciót, amelyet – most ne vitassuk, hogy milyen frissességgel –, de a repertorium, és főként a weben elérhető, rendkívül felhasználóbarát IKER adatbázis betölt, jobban mondva betöltött.

Mit ír elő törvény, jogszabály?

Az 1997. évi CXL-es törvény a nyilvános könyvtári ellátásról szóló III. részének III. fejezetében a 60. § rendelkezik a nyilvános könyvtári ellátás rendszerének működtetését és fejlesztését segítő központi szolgáltatásokról: b) pontjában szerepel e szolgáltatások között: „a Magyarországon keletkezett sajtótermékek kötelespéldány-szolgáltatáson alapuló teljes körű gyűjtése, egyéb, Magyarországon keletkezett dokumentumok, valamint a külföldi hungarikumok gyűjtése, továbbá mindezek megőrzése, bibliográfiai számbavétele és rendelkezésre bocsátása, továbbá a köteles példányok elosztása”.

A bibliográfiai számbavétel tehát központi szolgáltatásnak minősül.

A IV. fejezet részletezi a nemzeti könyvtári feladatokat. A 61. § 4. pontjától kezdődően a következőket találjuk: „... a nemzeti könyvtár alapfeladatai:

- a) a Magyarországon keletkezett sajtótermékek kötelespéldány-szolgáltatásra alapozott gyűjtése, megőrzése, szétosztása,
- b) a külföldön megjelent hungarikumok teljességre törekvő gyűjtése, feltárása, megőrzése,...
- d) a **nemzeti bibliográfia készítése.**”

Kétségbevonhatatlan tény, hogy „sajtótermékekről”, gyűjtésükről, megőrzésükről és „nemzeti bibliográfia készítéséről” rendelkezik a törvény, és nem

arról, hogy ez a bibliográfiai számbavétel milyen mélységű, milyen részletező legyen.

Az OSZK alapító okirata is sommásan intézi el a nemzeti bibliográfia kérdését, amennyiben azt írja le a 2000-ben, a Kulturális Közlönyben megjelentek szerint, hogy az OSZK

„2. d) készíti és kiadja a Magyar Nemzeti Bibliográfiát”.

Törvény és jogszabály tehát nem mondja ki szó szerint sem azt, hogy a cikkrepertórium a nemzeti bibliográfiai rendszer része, sem azt, hogy ennek felelőse az OSZK.

A könyvtárnak a NKÖM által 2001-ben jóváhagyott Szervezeti és Működési Szabályzata ugyan még magába foglalja, hogy az MNB Sajtórepertórium Szerkesztősége feladatköre:

- „ – az MNB Időszaki Kiadványok Repertórium gyűjtőköri szempontjainak alapján a köteles példányként beérkezett periodikumok válogatása, a forrásbázis karbantartása;
- a társadalom- és természettudományi cikkanyag bibliográfiai leírása, szakozása, tárgyszavazása és revíziója az IKER adatbázisban, különböző outputok (MNB Időszaki Kiadványok Repertórium, évi 12 füzet, MNB Sajtórepertórium CD-ROM évente kétszeri) szerkesztése.”

A fenntartónak jóvá kell tehát hagynia az SZMSZ módosítására tett javaslatot, miszerint az MNB Sajtórepertórium szervezeti egysége szűnjön meg.

Tegyük fel ezek után a kérdést:

Kielégítí-e a felhasználói igényeket a jelenlegi MNB IKR – IKER?

Ha abból indulunk ki, hogy a teljes könyvtárhasználói kör számára releváns információt nyújt-e az MNB IKR a hazai cikkeirodalomból, egyértelmű a válasz. Ezt az előttem szólók részletezték, a szakirodalomban számosan kifejtették, Vajda Erik többször idézett tanulmánya is megállapította, így én is csak tényként szögezhetem le. Az is

bizonyos, hogy a hasonló magyar tájékoztatási eszközök számos duplum tételt tartalmaznak a koordinátlanság miatt, valamint tény, hogy a sok erőfeszítés ellenére jócskán maradnak fehér foltok.

Mi a cél?

Feltételezem, hogy a hazai könyvtárosi és könyvtárhasználói kör számára optimális megoldást és tájékoztatási eszközt egy teljes körű hazai cikkadatbázis megvalósítása jelentené.

Jogos az igény és jogos a könyvtárak részéről a megvalósíthatóságra való törekvés. Mi több, nem csak bibliográfiai számbavételt igényel a mai felhasználó, hanem azt is, hogy ha rátalált a kívánatos cikk, cikkek adataira, magukat a közleményeket is olvashassa. Ma már van erre technikai lehetőség, sok periodikum esetében megvalósulhat a teljes szövegű, hálózati hozzáférés, más esetekre szolgál a lelőhely-tájékoztató és a könyvtárközi kölcsönzés, másolatszolgáltatás.

A célkitűzést és a megvalósíthatóság alternatíváit Vajda Erik tanulmánya világosan megfogalmazta, rögzítette. Hozzátehetünk-e mi ehhez még valamit? Van-e a magyar könyvtáros közösségnek akarata, ereje és vannak-e eszközei a teljes cikkrepertórium megvalósítására? Úgy gondolom, el kell ezen gondolkodnunk, meg kell fogalmaznunk céljainkat és igényeinket, ki kell dolgoznunk cselekvési tervünket és a megvalósítás aprólékos lépéseit, a költségek és a várt haszon elemzésére is kiterjedően.

Az említett OSZK vezetői döntés is egy ilyen megoldás keresésére készíti a szakmát. Ha szembe találjuk magunkat valaminek a hiányával, és a hiányt meg akarjuk szüntetni, az ösztönzője kell, hogy legyen cselekvéseinknek. Ha elfogadjuk a nem kielégítő, a régi beidegződésen és gyakorlaton alapuló hiányos megoldásokat, nem születhet új, eredményesebb, szélesebb felhasználói kört szolgáló, jól működő munkamegosztáson alapuló cikkrepertórium.

A cél elérésének módja

Mi lehet a cél elérésének módja, – ha elérendő célként egy on-line nemzeti cikkbibliográfia adatbázis felállítását tartjuk kívánatosnak?

☉ Pályázat szakmai összefogással, könyvtárak konzorciumával

Elsőként a fenntartó minisztérium elvi beleegyezésének megnyerése, majd a mai környezetben való megvalósítás kidolgozásához szükséges pályázati forrás elnyerésére van szükség. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy önmagában a hálózat és az ott véletlenszerűen felbukkanó tartalom nem jelent megoldást.

Esetünkben a hálózaton hozzáférhető, szisztematikusan épített on-line adatbázis van olyan hasznos, mint a sokszor véletlenszerűen, összehangolatlan módon támogatott digitalizálási projektek látványos megvalósítása. Meg kell győzni a döntéshozókat arról a szándékról, hogy egy on-line nemzeti cikkadatbázis a tartalomhoz való hozzáférés elsőrendű eszköze, amely minden szinten szolgálja az állampolgár informálását, ennél fogva megéri a ráfordítást. Van már előttünk példa, éppen az ez évtől működő MOKKA. Tűzzük ki célként a cikk-MOKKA megvalósítását. Könyvtárak konzorciuma pályázzon, először tanulmány készítésére.

☉ Mire terjedjen ki egy újabb pályázati tanulmány?

Teljes körűen mérje fel a létező cikkadatbázisokat, sorolja fel folyóiratcímek szerint, mely intézmény mely címet dolgozza fel tartósan és szakmailag hitelesen, megbízhatóan. Kiindulópontként tételizzük fel, hogy az egyes tudományterületi szakfolyóiratok cikkeinek feldolgozásáért a tudományterületi szakkönyvtárak lesznek felelősek. Minden egyéb esetben az egyes címeknek – napi- és hetilapok, egyes tartalmú időszaki kiadványok, irodalmi lapok,

főként helyismereti anyagot tartalmazó periodikumok –, gazdára kell találniuk. Természetesen számba kell venni a feldolgozási körbe bevonandó címet. Ehhez az Időszaki Kiadványok Bibliográfiája adatbázis elemzése alapvető támpontul szolgál. Meg kell találni a forrásdokumentumok őrzési és feldolgozási helyét. Hazai területen nyilvánvaló, hogy a köteles példányban részesülő könyvtárak döntő szerepet játszanak, de ugyanilyen fontosak a szakkönyvtárak, a felsőoktatási, a megyei és a települési könyvtárak. Meg kell egyezni a feldolgozási szintben, azaz abban, hogy mely közleményekre terjedjen ki. A forrásdokumentumok számának felmérésével együtt becslést kell készíteni a feldolgozásban számba jövő cikkek számáról is. Az egyes címek gazdáinak egységes, szabványos leírást kell készíteniük a cikkekről, kiegészítve azokat a szabványos besorolási adatokkal és a rekordokat közös adatbázisba töltve vagy közös adatbázisban létrehozva egyesíteniük. Egyedül ilyen módon lehet ki-
különböztetni a párhuzamos feldolgozásokat és megvalósítani az egységes nemzeti cikkadatbázist. Ez természetesen nem zárja ki helyi, intézményi adatbázisok létét vagy gazdagabb tartalmát.

☉ Hogyan és hol pályázzunk?

Úgy vélem, hogy meg kell keresni, vagy várni kell arra a pályázati kiírásra, amely tartalomszolgáltatást támogat, mégpedig az EU előtt is fontos témakörben. A potenciális résztvevőknek konzorciumként kell pályázniuk a nemzeti cikkrepertórium létrehozására, fenntartására. A pályázatnak ki kell térnie a megvalósíthatóság részleteire, feltételeire, **be kell bizonyítania a célkitűzés hasznosságát, illetve a megvalósítás elmaradásának károosságát.** Mindezeket előkészíthetjük, megtárgyalhatjuk szélesebb körben, a következő, nagykanizsai vándorgyűlésen, vagy addig is a szaksajtóban.

Indokoljuk azt, hogy miért nem célszerű kizárni a Magyar Nemzeti Bibliográfia rendszeréből a cikke-

ket. A *Könyvtárosok kézikönyve 2.* kötetében az MNB-t tárgyaló fejezet – *Murányi Lajos* munkája – az IKR-t még a nemzeti bibliográfia részeként írta le és a jóval szélesebb körű feldolgozás lehetőségeiről Vajda Erik tanulmányára hivatkozott. Felidézte az 1990-es debreceni bibliográfiai értekezletet, ahol a kurrens nemzeti bibliográfia területén szükségesnek látták az időszaki kiadványok repertóriumát és más cikkbibliográfiai munkálatok közötti kooperáció szélesítését.

A retrospektív digitalizálási terv

Bízató hírként addig is közölhetem, hogy „*Az Országos Széchényi Könyvtár digitalizálási gyakorlata és tervei*” című, miniszteriális szintekre felterjesztett dokumentuma, illetve annak az MNB Sajtórepertórium 1946-tól 2002-ig fejezete célként tűzte ki: A nyomtatásban megjelent és részben vagy egészen adatbázisban tárolt sajtórepertórium egységes, a weben hozzáférhető adatbázisba szervezését, a kutatás és a tájékoztatás számára a hasznosíthatóság biztosítását, az EPA, az elektronikus perio-

dika archívumban a teljes szövegű cikkekhez való hozzáférés megvalósítását.

Ennek jelenlegi állapota: Az 1946 és 2002 közötti időszak tárgy- és névmutatója helyi hozzáféréssé adatbázisban áll rendelkezésre. Az 1993 és 2002 közötti bibliográfiai tételek és mutatók MicroISIS alapú, a weben is hozzáférhető adatbázisban található, mintegy 140 000 tétel.

A digitalizálás módszere: a csak nyomtatásban meglévő kötetek teljes anyagának adatbázisba rögzítése. A már létező és a kéziratos anyag rögzítésének eredményeként létrejövő adatbázisok közös adatbázisba konvertálása.

Mindezek megvalósításának eszköze: az OSZK-n belüli, a cél megvalósítására felállított 2-3 fős munkacsoport irányításhoz, ellenőrzéshez, az anyag rögzítéséhez külső cég igénybe vétele.

Pillanatnyilag itt tartunk. Előttünk a kérdés, hogyan tovább? A tények felsorolását és javaslataimat gondolatébresztőnek, vitaindítóknak szántam.

Jegyzetek

- 1 A szerző beszúrása; (A betöltés időközben megtörtént. – A szerk.)
- 2 Az OSZK stratégiai céljai és cselekvési terve, 2002–2004. p. 27.

Helyesbítés

Lapunk előző, 2003. 1-es számában *A Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár ötven éve 1952–2002. Dokumentumok, tanulmányok, adatok* c. kötet ismertetésében hibásan jelent meg a 168. oldal második hasábjában, első mondata. A mondat helyesen így szól: „*Az intézmény jelenlegi igazgatója, Gellér Ferencné dr. a számítógépesítés és a korszerű technika »berobbanását« írja le.*” – Az érintettektől elnézést kérünk.

A szerkesztő